

Сценарио за дан после

Без обзира на то што мислимо да је оно што се нама дешава драматично и тешко, то јесте много блаже у поређењу с оним што се дешава у неким деловима Африке или Азије, па и Јужне Америке. Европа, укључујући и Балкан, заправо је врло уређен део света, утисак је директорке Центра за цивилно-војне односе.

Сабрана за учешће у Програму о политици националне безбедности САД, у организацији Стејт департмента (Министарства спољних послова САД), директорка Центра за цивилно-војне односе мр Соња Стојановић недавно је провела шест недеља на стручном усавршавању у тој земљи. У друштву 17 људи са четири континента – Европе, Азије, Јужне Америке и Африке – који истражују политику безбедности или раде у систему безбедности својих држава, она је била једина учесница из Србије, у коју се вратила са подстицајним сазнањима.

■ *Били сте једини учесник из Србије, или боље рећи – учесница, у Програму о политици националне безбедности САД. У времену када се интензивно ради на спровођењу Резолуције Савета безбедности УН 1325 о повећању учешћа жена у систему безбедности, да ли је то што сте жена имало утицаја приликом Вашег избора за учешће у Програму?*

– Могуће да је при одабиру кандидата и то имало улогу. У Стејт департменту су нам рекли да обично када зову учеснике на програме сличне овом на коме сам учествовала, а који су финансирани на основу Фулбрајтовог закона, немају проблема да обезбеде подједнаку заступљеност оба пола. Квалификоване кандидаткиње релативно лако налазе када је реч о образовним програмима о спољној политици САД, америчкој култури или политичком систему. Али, када је реч о програму који се бави студијама безбедности, једва су успели да добију нас шест учесница, јер се политика безбедности и даље традиционално сматра мушким доменом, у коме је женама теже да пробу. Наравно, на овој страни, на којој се ја бавим безбедношћу, значи у невладиној сектору, пролазност је већа.

■ *Ка чему је Програм о политици националне безбедности конкретно усмерен?*

– Програм чине три целине: сагледавање система националне безбедности САД, у оквиру чега нам је показано како се креира та политика, ко су њени учесници, који су јој изазови, а затим специфичности Обаине администрације. Друга целина бавила се анализом различитих врста претњи, посебно такозваних нових претњи, као што су сајбер претње, еколошке или безбедност хране. Амерички приоритети у различитим регионима биле су трећа целина. Европским питањима у њиховој спољној политици посвећује се све мање пажње. Највише смо се бавили Азијом, и у нешто мањој мери Африком и Јужном Америком.

■ *Шта је на Вас оставило најјачи утисак током Програма?*

– Најјачи утисак оставило је сазнање колико је систем националне безбедности САД гломазан и спор. Као грађанка Србије штошта могу замерити спољној политици САД, али сагледавши детаљније начин доношења одлука у тој области, разумем да понекад није било речи о лошим намерама, већ о огромном систему у коме постоје тешкоће у сарадњи различитих државних институција.

С друге стране, видела сам и добре стране система, као што су велика посвећеност планирању унапред, на више година, тестирање различитих сценарија или увезаност различитих актера. На мене је посебно утисак оставила интезивна комуникација и сарадња између државних установа у систему безбедности и независних истраживачких центара.

Сагледавањем друге две целине, изненадило ме је колико је Европа све мање приоритет, и како је бије глас да је спора и сувише конфузна. На предавањима, дискусијама и из радова које сам читала током боравка у Америци, увидела сам да је америчка спољна политика усмерена ка потенцијалном ривалитету с Кином и ка решавању горућих проблема као што су Авганистан, Ирак и енергетска безбедност.

■ *Када поредите оно што сте видели и чули у САД с нашом ситуацијом, шта је то шта бисте могли пренети као искуство које би евентуално било употребљиво и у нашем систему безбедности?*

– Наш програм се одвијао на Универзитету у Делаверу, а у току шест недеља имали смо прилике за студијске посете током којих смо обили остале универзитете, државне установе, независне институте и војне образовне установе. Посета установама војног школства уверила ме је у то да је циљ војног образовања не само стицање академских и војних вештина, већ и развој лидерства. Посебан утисак на мене оставило је и сазнање да су програми војних академија ажурирани најновијим сазнањима о поукама из операција у Ираку, Авганистану, ставовима после расправа о политичким приоритетима у Вашингтону, али и с резултатима научних истраживања.

Навешћу неколико примера. На Вест Поинту смо, рецимо, сазнали да њихова катедра за друштвене науке студентима омогу-

Европа престаје да буде битна, не само Америци, већ и остатку света. Једноставно, појављују се други, алтернативни лидери, нови не само у економском, већ и политичком, па и војном смислу.

Индија је један од највећих донатора у Авганистану, веома ангажована у реконструкцији те земље.

Музеј копнене војске има и програм усмене историје, у оквиру ког су највиши команданти америчке копнене војске по пензионисању обавезни да неколико дана дају интервју запосленима у Музеју, што се потом архивира.

ћава да током лета стажирају два месеца у некој од државних установа – у Пентагону, Стејт департменту и слично. Та два месеца раде на пројекту за који су задужени и стичу професионално искуство у другачијој институционалној средини. Сличан програм стажирања имају и у Африци, где су студенти изложени потпуно другачијој средини од оне у којој иначе живе. Уз то, стажирају у невладиној организацији, с идејом да треба да се прилагоде не само другој култури, већ и организацији. То се сматра најближим искуству које ће једног дана имати као будући официри, односно руководиоци у систему безбедности.

Други пример представља Музеј копнене војске. Сама идеја Музеја асоцира на прошлост, али поред презентације архивског материјала, он прикупља и материјал из актуелне историје. У Музеју делује програм „усмене историје“, у оквиру ког су највиши команданти америчке копнене војске по пензионисању обавезни да неколико дана дају интервју запосленима. Утисци које су стекли на командној позицији у датом историјском тренутку потом се архивирају. Они, дакле, унапред размишљају о извлачењу поука о ономе шта се недавно десило. Верујем да би тако нешто и нама било од користи.

■ *На студијском путовању срели сте и српског официра на усавршавању у Командно-штабној школи Копнене војске.*

– На велику срећу, домаћин у тој школи био је наш официр потпуковник Роберт Срећковић, за ког ми је речено да је у једној од најбољих група, што значи да су у њему препознали велики потенцијал. Са њим сам присуствовала часу на коме су он и његове колеге расправљали како да дефинишу циљеве за потенцијалну интервенцију у Нигерији. Видела сам колико цене нашег официра и како тече процес планирања. Била је то прилика и да учим организационе и културолошке особине војске у САД.

■ *Пут је био и прилика да размените мишљење и са колегама с четири стране света. Претпостављам да је било додирних тачака? Ка чему је усмерена њихова пажња када се говори о безбедности?*

– Заједничко нам је било то што смо установили да смо имали висока очекивања од доласка председника Обама на власт. Како сам тај долазак није произвео моменталне промене на терену, било је и разочарања. С друге стране, било ми је занимљиво размишљање колега из Индије и Бразила, као сила у настајању. Они су на америчку спољну политику реаговали с позиција доминантних сила у свом региону, као партнери, па и потенцијални такмаци који желе доминацију у свом делу света.

■ *Колико је Програм проширио Ваше поимање безбедности, а колико су сазнања која сте стекли била у границама очекиваног?*

– Видела сам да, без обзира на то што ми мислимо да је оно што се нама дешава драматично и тешко, безбедносна и економска ситуација у нашем делу света много боља у поређењу с оним што се дешава у неким деловима Африке, Азије, па и Јужне Америке, као и то колико је Европа, укључујући и Балкан, заправо, врло уређен део света. Друго важно сазнање јесте да Европа престаје да буде битна, не само Америци, већ и остатку света. Једноставно, појављују се други, алтернативни лидери, нови не само у економском, већ и у политичком, па и у војном смислу. Индија је, рецимо, један од највећих донатора у Авганистану. Она је веома ангажована у реконструкцији те земље. Јужна Африка је један од највећих лидера на свом континен-

ту. Колеге из те земље изненадиле су ме својим, рекла бих, најевропскијим схватањем безбедности.

■ *На крају Програма добили сте прилику да одржите предавање колегама. Како сте искористили ту могућност?*

– По доласку у САД сви учесници Програма добили су прилику да користе библиотеку и консултују се са професорима на Универзитету приликом самосталног истраживања. Ја сам искористила ту прилику да анализирам америчку политику подршке реформама сектора безбедности у другим државама. Било ми је занимљиво да видим зашто су се САД, за разлику од Европе, касније укључиле у расправу о концепту реформе сектора безбедности, ко су били актери на америчкој политичкој сцени, који су питање реформе сектора безбедности ставили у први план, и да ли се амерички приступ разликује од европског. Истражујући ту тему, сазнала сам да је тек искуство стечено у Ираку и Авганистану подигло значај тог питања у очима оних који у Америци одлучују. После војних интервенција у те две земље увидели су да није довољно само победити у рату, већ да је неопходно и на време припремати сценарио за дан после, посебно шта радити с бившим сектором безбедности или како га створити тамо где не постоји, као у Авганистану.

За разлику од Европе, у којој су на значај реформе сектора безбедности прва указала министарства која се баве пружањем помоћи неразвијеним земљама, хуманитарне организације и министарства одбране, у САД је то питање прва истакла војска, након што је на терену уочила проблеме. Стога је Пентагон у сарадњи са Институтом за мир, независним истраживачким центром из Вашингтона, покренуо низ стручних расправа како би указао на потребу да Стејт департамент преузме већу улогу у осмишљавању те политике и у координирању помоћи различитих државних служби које учествују у спровођењу реформи сектора безбедности ван територије САД. Тек је крајем прошле године донета званична политика у којој је дефинисано да је Стејт департамент координатор те помоћи и да је задужен да надзире њено спровођење.

Велика је разлика у капацитетима Министарства одбране Америке и Стејт департамента. Министарство одбране има веће организационе способности, уме да реагује у кратком року и у кризним ситуацијама, његови припадници су школовани да буду лидери. У претходном периоду радили су читав низ послова који нису класично војни, па су их упоређивали са ватрогасцима. Стејт департамент није до сада припреман за такве послове, већ за доношење одлука у стабилнијем контексту. Администрација председника Обама први пут је после много деценија одлучила да подржи развој већих капацитета Стејт департамента и у ту сврху му је повећала буџет. ■

Снежана ЂОКИЋ
Снимио Даримир БАНДА

Новe трансплатације јетре у ВМА

У оквиру програма „Продужи живот“ трансплантациони тим ВМА успешно је извршио осму и девету трансплантацију јетре. У ноћи између 26. и 27. марта јетра је трансплантирана тридесетогодишњој девојци, док је 1. априла поподне нову јетру добила болесница стара 59 година. Ови захвати учињени су у сарадњи са Клиничким центром Србије и Клиничким центром Ниш. Пацијенти су добро поднели захвате и успешно се опорављају. ■

После мисије бесплатно школовање

Висока медицинска школа струковних студија „Милутин Миланковић“, на основу споразума са ВМА, обезбедила је бесплатно школовање за медицинске техничаре који су учествовали у мировној мисији Уједињених нација у Чаду.

– Сарадњу две установе карактерише и квалитет више, то је добро разумевање мисија Војске Србије у којима учествује ВМА као национално благо и стратешки ослонац Министарства одбране Србије – рекла је проф. др Вера Иланковић, директор Високе медицинске школе чије се дипломе признају у САД и Европској унији. ■

Конкурс за другу класу кадета високе школе

Министарство одбране Републике Србије расписало је конкурс за пријем кандидата из грађанства за кадете Високе школе Војномедицинске академије за школску 2010/2011. годину. Висока школа ВМА ове године уписаће 25 девојака и младића на *Интегрисане академске студије медицине*. Конкурс је отворен до 30. априла, а упис кандидата према коначној ранг листи обавиће се 15. и 16. јула. ■

Припремила Елизабета РИСТАНОВИЋ